

Búcsú a hegyektől
részlet Bolívia-Peru útinaplómból (1999)

Elérkezett idei utunk fénypontja az inkák ösvényének megmászása, a Machu Picchu-túra. Fel hát a meredek és keskeny, lépcsőkkel tarkított szakadékkal szegélyezett úton a csúcsra, ahol a Nap-kapun keresztülállpve, megpillantjuk majd a titokzatos romvárost, Machu Picchut. Először vonatra szálltunk, s elutaztunk a 104-es km-ig, onnan már gyalog tettük meg az utat. Hála Istennek az idő jönnek ígérkezett, s mi jókedvvel vágtunk neki a túrának. Nekem ugyan volt némi rossz előérzetem, hogy fogok a hátizsákkal boldogulni, de azért múltamra tekintettel, bizva magamban vágtam neki az első métereknek. Kezdetben nem volt semmi baj, bár az iram egy kicsit gyorsnak tűnt. Itteni idegenvezetőnk ment elől, diktálva a tempót. Először átmentünk az Urubamba folyó hídján, s az első ellenőrző pontnál nekivetkőztünk. Levettük a meleg ruhákat és alaposan bekentük magunkat fényvédő és szúnyog elleni krémmel (ez itt már ugyanis a dzsungel kapuja), feltehetően százával fognak megtámadni bennünket a moszkítók. Az út egyre meredekebbé vált, s bizony közben alaposan lelassultam. Egyre nehezebben szedtem a levegőt, és a gyomrom is jelezte, nem tetszik neki az erőltetés. Vitézül küszködtem, de aztán a fájdalmaim mind nagyobbak lettek, a gyomrom össze-összerándult a görcsöktől. Összeszorított fogakkal, de egyelőre még mentem. Sajnos a távolság a többiek és köztem fokozatosan nőtt. Egyre kétségbeesettebben próbáltam utolérni őket. Nem maradhatok le! Már nem az erő, csak az akarat vitt tovább. Aztán már az sem!

A reménytelenség egyre nőtt bennem, beláttam, hogy a magam erejéből, soha nem látom meg a Nap-kaput. Mind jobban és jobban lemaradtam. Társaim – becsületükre legyen mondva – mindig megvártak, s egy szó szemrehányás nem sok, annyi sem ért. Talán megéreztek, hogy nekem a legkínosabb ez a lemaradás. Annyira utálok másoknak problémát okozni, most pedig okoztam, s nem is keve-

set, ugyanis bizonyos fokig időhöz voltunk kötve, hiszen a Machu Picchunál el kellett érnünk az utolsó buszt, ami a szállásunkra vitt. Sajnos egyre jobban láttam, hogy baj lesz s már bántam, hogy nem tartottam Matyiékkel, akik a faluban maradtak nem kockáztatva a kudarcot. Könnyítésül már az összes csomagot elvették tőlem. Először Judit segített rajtam, aztán az idegenvezető, de sajnos már minden kevés volt. Elfogott egy iszonyatos rosszullet. Öklendeztem, hánynom kellett. Megálltam. A többiek jóval előttem mentek, aztán az egyik kanyarban teljesen elvesztettem a szemem elől őket. Keserű epét hánytam, majd legyöngülve lerogytam az egyik lépcsőre és bögtém. Úgy éreztem itt a vég, de tulajdonképpen már nem is bántam. Végtére is, úgysem szeretnék ágyban párnák közt meghalni, az elég snassz dolog, de itt az inkák ösvényén, ebben a csodás környezetben, ilyen történelmi múlttal, nem is tűnt olyan szörnyűnek! Ezen elmélkedve egyszer csak a hátam mögül turisták bukkantak fel, két nő és egy férfi. Résztvevően kérdezték meg, hogy mi a baj? Valahogy elmagyaráztam, mire ideadták a vizüket, és a homlokomat letörölgették vizes kendővel. Jól esett a segítség, ámbár éreztem, hogy ezzel nem oldódott meg a probléma. Ilyen állapotban képtelen vagyok végigcsinálni a túrát. Kivert a víz, a fejem majd szétpattant, a gyomromban iszonyatos nyilallások, görcsök, és mellé a szűnni nem akaró hányinger.

Az irgalmas szamaritánusok továbbmentek, mint később megtudtam, szóltak Feriéknek. Feri, az idegenvezetőnk, azonnal visszaindult értem. Én beletörődve sorsomba, békésen üldögéltem a lépcsőmön és vártam a halált. Aztán megjött Feri. Szelid erőszakkal ösztökélt a továbbmenésre. Kezét nyújtotta és próbált megnyugtanni: nincs semmi baj! – mondta kedvesen. Valahogy ismerősnek tűnt a jelenet, mintha már átéltem volna ilyen életem során. S akkor, ebben a félig delíriumos állapotban, megrohantak az emlékek. Az jutott eszembe, amikor kislány koromban a búcsúban elvesztem, és reménytelenül, kiszolgáltatottan, dermedten álltam. Akkor apám szeretett hangján érkezett a megmentés, ahogy megfogva kezemet azt mondta: nincs semmi baj! Most, majd' hatvan évvel később ugyanaz a mondat hangzott el, csak most Feri nyújtotta felém segítő kezét. Nincs semmi

baj, nyugtatott, de én tudtam, hogy van. Hiszen abban már csaknem biztos voltam, hogy saját lábamon soha el nem érem a Nap-kaput. De akárhogy is van, nekem a magam részéről meg kell tennem mindent. Elindultunk, nagyon lassan, közben többször meg kellett állnom. Később epét hánytam. Belehánytam a vízesésbe, és lehánytam az inkák ösvényét s majdnem magamat is. Szörnyen szégyelltem magam Feri előtt. Aztán már a szégyenérzetemet is lehánytam. Talán azért, mert éreztem Feri empátiáját, talán azért, mert elértem azt a fájdalomküszöböt, amikor már minden mindegy.

Közben lassan araszolva előre, elértünk egy romvárost, amire egy pillantást sem vettem, viszont lehánytam. Újabb lépcsősor következett. Feri azt találta ki, hogy lo lépcsőnként pihenjünk. Egy-kettő-három..., nem még így sem megy!... Egyik kezemmel görcsösen Feribe kapaszkodtam, a másikkal a támfal köveibe, és próbáltam a karommal húzni fel magam, mert a lábam nemcsak reszketett a gyengeségtől, hanem időnként érthetetlenül összegabalyodott. Négy-öt-hat... újabb hányás... Soha, de soha nem fogom elérni a Nap-kaput! Ez itt a vég... Jó, hogy nem vagyok egyedül! Hét... Tudtam, hogy sietnünk kellene, mert még a végén a csoport le fogja késni az utolsó buszt, de nem tudtam. Így most miattam társaim helyzete válik kritikussá, össze kell szednem magam. Akartam, nem ment! Ez a végtelennek tűnő lépcsősor teljesen kiszívta minden erőmet. Mondtam Ferinek, hagyjon sorsomra, menjen a többiek után. Komolyan gondoltam, de ugyanakkor rettegtem, hogy megteszi. Nem. Feri, azt hiszem, nem olyan ember, aki sorsára hagyná a bajbajutottat. S én aztán most igazán bajban vagyok, még hozzá nagyon nagy bajban. Nyolc-kilenc... Megálltam. Kilenc – mondta Feri, és rám nézett. Nem lehetett csálni, ő is számolt. Léptem még egyet. Tíz. Pihentünk. Nem tudom hányszor, de hányszor ismételtük ezt a lépegetést felfelé, hiszen a lépcsősor nem akart elfogyni.

Ekkor tudatosult bennem az, hogy a tizszer tíz, nem egyenlő a százal! Ilyen kritikus esetekben csak rövidtávú célokat szabad kitűzni magunk elé, mert egyedül így van esélye annak, hogy a hosszútávút elérjük. Gyomrom görcsös összerándulásai orvul rám törtek, s az öklendezések maradék erőmet is felemésztették. Feri

nyújtotta a vizet, hogy öblítsem ki a számat. Olyan iszonyatos szomjúság gyötört, hogy önkéntelenül lenyeltem. Azonnal vissza is jött. Újból ittam. Most direkt nyeltem egy kortyot, s gondoltam, majd a többit kiköpöm. Nem sikerült a felemás megoldás, és Feri is tudta, hogy csalok. Szemrehányóan nézett rám. Elszégyelltem magam. Ez az ember itt időt, fáradságot s magát sem kímélve fáradozik azon, hogy felvonzoljon a csúcsra, s én azt a keveset, ami még tőlem telik sem teszem meg a siker érdekében. Elhatároztam, ha belegebdek is, nem nyelek le több vizet. Nem tudom hogy, de végre eljutottunk az étteremig, ahol a többiek aggódó arccal fogadtak. Én csak oda-intettem nekik és elbotorkáltam egy padig, rádőltem. Ezután nem tudom mi történt. Vagy elájultam, vagy mély álomba zuhantam, ez az idő teljesen kiesett az emlékezetemből.

Arra ébredtem, hogy Feri aggódó arccal hajol fölém, és azt kérdezi, hogy vagyok, hogy jövök-e velük tovább, vagy ha nem bírok, akkor itt maradhatok az étteremben éjszakára, megbeszélte a tulajjal, és akkor ő holnap reggel majd értem jön. Nem akartam több galibát okozni, mondtam, velük megyek, de jó volna, ha szerezne valakit, aki pénzért felvinne a Nap-kapuig, onnan már lefelé vezet az út, azt valószínűleg bírni fogom. Feri elment embereket szerezni s én újabb álomba zuhantam. A többiek közben megebédeltek, s együtt indultunk tovább, én az oldalamon egy-egy kecsua-indiánnal, akik lesték az emelkedőket, s amint picit is felfelé vitt az ösvény, felvettek a hátukra. Húsz dollárban állapotunk meg és abban, hogy egészen a Nap-kapuig elvisznek. Egy nagy kék műanyag zsákot hoztak, abba bugyoláltak. Felváltva vittek.

Embertelenül nehéz lehettem, s a borzasztó az volt, hogy nem is igen tudtam mibe kapaszkodni. A térdemet nem mertem a csipőjükhöz igazítani, hogy valami kapaszkodóm legyen, mert akkor gátoltam volna őket a menésben, a nyakukat sem szorongathattam, mert akkor nem kaptak volna levegőt, viszont így meg a lecsúzás fenyegetett minden pillanatban. Az erőlködéstől, hogy fenntartsam magam, magam is alaposan leizzadtam. Az alattam vergődő szegény indián szintén. Lihegésének ritmusát önkéntelenül átvettem. Araszolásunk előre a közös akarat és kétségbeesett küzdelem csodála-

Batyuban az inkák ösvényén

tos példája volt. Már mindketten a végkimerülés határán voltunk. Ekkor váltottak. Jött a másik indián. Valami kimondhatatlan szégyenérzet töltött el. Hogy jövök én hozzá, hogy mint valami vámpír, életben maradásomhoz az ő erejüket és veritéküket használom fel. Hiába nyugtatgattam magam, hogy megfizetem a fáradságukat, egészséges erkölcsi érzékem tiltakozott. Ez az, amit nem lehet megfizetni... Vannak dolgok, aminek nincs pénzben kifejezhető értéke... Ez olyan volt! A szerencsétlenek a majdnem lehetetlennel próbálkoztak, sokszor úgy éreztem, mindjárt elejtenek és belehalnak. Ők segítenek rajtam, nekem is segítenem kell rajtuk, kell tennem értük valamit! De mit?! Amikor úgy láttam, vízszintes út következik megkértem őket, hadd szálljak le, s menjek egy kicsit gyalog, addig legalább szusszanásnyi időhöz s erőhöz jutnak. Hálásan tettek le, de sajnos jöttek az újabb lépcsők, újabb emelkedők s én újból vitettem magam. Keserves út volt, s már azt hittem, soha nem ér véget. Volt ennek a menetelésnek valami furcsa szimbolikus jelentése is.

A Nap-kapu jelképpé vált, az elérendő célok jelképévé, egy elválasztó vonallá, ami elválasztja a szenvedést, az örömtől, az eleven poklot a széptől, a csodától. A belépőjegy ára kín volt és szenvedés!

A Nap-kapu... Valamikor az inkáknak olyan sokat jelentett, s most, íme, jött egy késői utód, akinek nemcsak sokat, de a mindent jelentette, aki, ha nem is önkéntesen, de felvállalta a szenvedést, s általa megtisztulva, képessé vált arra, hogy részesüljön a csodában, hogy lelkében – ha rövid időre is – inkává váljon. A kapuknak általában az a tulajdonságuk, hogy elválasszanak valamit valamitől. A kapun van innen és van túl. Talán az életet a haláltól is kapu választja el. Átlépve a kapun jöttem rá, hogy nem kell félni a kapuktól, hiszen lehet – mint ebben az esetben is –, hogy a túl sokkal szebb és értékesebb, mint az innen. De ahhoz, hogy átlépjünk rajta, előbb el kell érni. Már csak pár lépcső volt hátra, de szegény indiánjaim a végkimerülés határán voltak. Én is! Önkéntelenül is számolni kezdtem. Egy, kettő... kilenc... Aztán ott álltunk, előttünk tündöklő fényben a Nap-kapu! Tömör aranykékben özönlött be rajta a fény, szinte nem is evilági fény! Nem akartam hinni a szememnek. Sikerült! Istenem, sikerült!!! Legszívesebben térdre hullottam volna, s megcsókoltam volna a földet.

Ott álltam indiánjaimmal a célnál. Nem tudom, mi történt velünk, öntudatlanul egymásra borultunk, s én elbőgtem magam. Csak öleltük egymást némán, szótlánul, szavakra nem volt szükség. Értettük egymást! Valami hallatlanul erős kötelék kötött össze minket, szenvedésfonta, erős, kikezdhetetlen kötelék. A közös küzdés, a közösen átélt megpróbáltatás, a közös akarás szorosabb kapcsolatot teremtett, mint bármi más. Most értettem meg azt, amiről már sokszor hallottam a lövészárkokban született örök barátságokról. Nekem ez a két kecsua férfi e rövid keserves idő alatt a barátom lett! Előzmények nélkül, szavak nélkül, anélkül, hogy egyetlen gondolatot cseréltem volna velük. Mindössze azzal, hogy egy csapat voltunk, együtt küzdöttünk egy közös célért, s egyetlen meghatározó közös élménnyel, hogy egyszerre pillantottuk meg a Nap-kaput. Azt hiszem, ők is meg voltak hatva. Megtoldtam a kialakított összeget egy tízessel, mert látni akartam ezeken a megkinzott, izzadságtól fénylő arcokon a mosolyt. Sokat vettem el tőlük, most adni akartam, adni örömet, reményt, s ennek nem volt jobb eszköze, mint a pénz! Utálok a pénzt, s most mégis örültem, hogy van.

Feri és Árpád vártak fent a kapunál, fényképeztek, videóztak. Megkértem Ferit, hogy videózzon az én gépemmel, s én előre indultam, hogy legalább a jövőben ne kelljen rám várni. (Azt hittem a többiek már elől vannak). De nemcsak ezért mentem előre. Valami egészen furcsa hangulatba kerültem, egyedül akartam maradni, magányra vágytam, éreztem, oly sok különös dolog történt velem, hogy azt fel kell valahogy dolgoznom. A táj elképesztően szép volt. Lent a mélyben ott tündökölt bágyadt napfényben a titokzatos romváros. Sütött a nap és szemerkélt az eső. Felejthetetlen látvány volt! Hát-ranéztem és a kapu felett szivárvány tündökölt, égi üzenetet hozva. Amikor átléptem a kapun és a „túl” szebb volt, mint amit valaha is reméltem, hálát adtam az Istennek, hogy megértem. Azt hiszem senki, a világon senki nem képes megilletődöttség nélkül nézni ezt a csodát, de akinek megadatott a szenvedés, az sokszorosan ráérez arra, mit is jelenthetett Machu Picchu az inkáknak. Köszönöm, Istenem, hogy adtad a kint, s vele adtad a fogékonyságot a szépség iránt. Hogy alkalmat adtál arra, hogy végig tudjam gondolni, mi is történt velem, hogy helyére tegyem a dolgokat, s a szinte misztikus történésekben megtaláljam, megleljem a lényegét.

Könnyedén jöttem lefelé, s külön örömökre szolgált, hogy a romváros már néptelen volt. Mindössze egy láma járkált a romok között, figyelmesen megnézett, aztán ment a dolgára. Messziről láttam, hogy elment egy busz. Lehet, hogy ez volt az utolsó busz és a többiek lementek vele. Nem baj, nekem itt még dolgom van. Elvárásolt hangulatban járkáltam a romok között, egyedül én voltam élő a halottak birodalmában, s én is éppen hogy! Manco Capac, Atahualpa, Pachacutec s ti többi inkák, ideiglenesen fogadjatok be magatok közé, hiszen szenvedéseim megadják nekem a jogot, hogy beavatottá váljak. Idegenségem ellenére, közétek tartozom, fogadjatok el, hiszen nem kevesebb történt velem, mint hogy szembesültem önnön korlátaimmal, öregségemmel, elhasználtsággal, s rádőbbsentem arra, hogy soha többé nem vállalkozhatok olyan nehéz feladatra, mint az inka ösvény megmászása, s a továbbiakban végig kell gondolnom, mit és mennyit vállallok, nagy valószínűséggel le

kell mondanom sok szép tervemről, józanul be kell látnom, hogy az akarat nem elég, erő is kell hozzá, ami nincs! Köszönöm, Istenem, hogy ezt itt és most adtad tudtomra, sokkal könnyebben tudok belenyugodni ebben a környezetben, ebben a lelkiállapotban. Hatytyúdalom helyszínéül pedig szebbet el sem tudok képzelni, mint a Machu Picchut, az inkák szellemei által lakott szent helyet.

A romváros képe

Azt hiszem, ezt napot, amíg élek, nem felejthetem el. Járóképtelenül bejártam a kínok útjait, megláttam a láthatatlan csodát, könnyedén átléptem idősikokat, élőként halottakkal társalogtam, Isten közelében voltam, megértettem az érthetlent, és belenyugodtam abba, amibe nem lehet belenyugodni. Elvarázsolt lélekkel jártam utamat, elvarázsolt helyen, elvarázsolt napon.